سخن سردبیر
Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۰، اسفند ۱۴۰۰، ۱۲۹۶-۱۲۹۵

نقش و ترکیب کمیته‌های اخلاق در پژوهش

The Role and Composition of Research Ethics Committees

محسن رضائیان[۱]
M. Rezaeian

تحقیقات در علوم سلامت، طیف وسیعی از انواع مطالعات را در بر می‌گیرد. برای مثال، این تحقیقات می‌تواند شامل مطالعات آزمایشگاهی، یا پژوهش‌هایی که بر روی حیوانات به عمل می‌آید را در بر گیرد. هم‌چنین، تحقیقاتی که در سطح بالین بیماران به عمل آمده و یا تحقیقات اپیدمیولوژیک که در سطح افراد، گروه‌ها و جوامع صورت می‌پذیرد را نیز، شامل شود [۱]. برای این که همه این تحقیقات، به درستی طراحی شده و به اهداف از پیش تعیین شده خود دست یابند، تصویب پروپوزال آن‌ها در یک کمیته اخلاق در پژوهش (Research Ethics Committee) کاملاً ضروری است.

کمیته‌های اخلاق در پژوهش با در نظر گرفتن قوانین و ارزش‌های اخلاقی موجود در جامعه و در کمال امانت‌داری، این وظیفه خطیر را بر عهده دارند تا مطمئن شوند که انجام تحقیق مورد نظر، کاملاً ضروری است. هم‌چنین، با انجام آن، به سؤال یا سؤالات مهمی پاسخ داده شده و یا فرضیات مهمی، آزمون می‌گردند. بالاخره، با انجام این طرح پژوهشی، هیچ صدمه ای به جامعه تحت بررسی وارد نخواهد شد. یا این‌که اگر جامعه مورد بررسی با شرکت در مطالعه، در معرض مخاطره قرار می‌گیرد، فواید حاصل از مطالعه برای آن‌ها و جامعه بشری، بسیار بیش‌تر از مخاطراتی باشد که شرکت در مطالعه، برایشان ایجاد می‌کند [۲].

از همین رو، ترکیب صحیح اعضاء کمیته اخلاق در پژوهش هر مؤسسه، امری بسیار حیاتی است که تضمین کننده موفقیت عملکرد آن است. این اعضاء، باید از بین بهترین متخصصین هر رشته علمی انتخاب شوند که مرتبط با موضوع طرح‌های پژوهشی آن مؤسسه باشند. هم‌چنین، آن‌ها باید در امور پژوهش در سلامت حاذق بوده و توانایی و علاقه آن را داشته باشند تا طراحی پژوهش‌های مورد بررسی را، به دقت و فارغ از هرگونه تعارض در منافعی، مورد داوری قرار دهند. بنابراین، در کمیته‌های اخلاق در پژوهش دانشگاه‌های علوم پزشکی، عضویت متخصصینی از علوم بالینی و علوم پایه، بسیار ضروری است.

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
تلفن: ۳۱۳۱۵۱۲۳-۰۳۴، دورنگار: ۳۱۳۱۵۱۲۳-۰۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk، ارکید: 0000-0003-3070-0166

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-09-08]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1400.20.12.8.0]
[DOI: 10.52547/jrums.20.12.1295]

هم‌چنین، ضروری است که هر کمیته اخلاق در پژوهشی از حضور یک متخصص اپیدمیولوژیست و یک متخصص آمار حیاتی نیز برخوردار بوده تا جنبه‌های متدولوژی و آماری هر طرحی، به دقت مورد واکاوی قرار گیرد [۳]. کمیته‌های اخلاق در پژوهش حتماً باید به فراخور، عضوی از افراد عادی جامعه (Lay people) یا نماینده‌ای از بیماران تحت مطالعه را نیز انتخاب نمایند. در این صورت، جنبه‌های عملی و کاربردی طراحی پژوهش مورد نظر نیز، از نظر این افراد به دقت مورد بررسی قرار خواهد گرفت [۴].

References

[1] Rezaeian M. Classification of Types of Articles Based on Their Values in Modifying Clinical Practice. *JRUMS* 2016; 15 (1): 1-2.

[2] Gelling L. Role of the research ethics committee. *Nurse Educ Today* 1999; 19(7): 564-9.

[3] Atici E, Erdemir AD. Ethics in a scientific approach: the importance of the biostatistician in research ethics committees. *J Med Ethics* 2008; 34(4): 297-300.

[4] Ariadne A Nichol, Erisa S Mwaka, Valerie A Luyckx. Ethics in Research: Relevance for Nephrology. *Semin Nephrol* 2021; 41(3): 272-81.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-09-08]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1400.20.12.8.0]
[DOI: 10.52547/jrums.20.12.1295]